

քննության, որ կարող է օրինակ հանդիսանալ նման աշխատանքների համար:

«Քրդերեն-հայերեն, հայերեն-քրդերեն գործնական բառարան», Ե., «Ասողիկ» հրատ., 2016, 590 էջ: - ՀՀ ԳԱԱ Հ.Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի տնօրեն Վ. Լ. Կատվայանը և գիտաշխատակիցներ Ա. Ա. Աբրահամյանը և Գ. Մ. Մխիթարյանը կազմել են հիշյալ վերտառությամբ մի կարևոր բառարան, որ, որքան մեզ հայտնի է, «իր տեսակի մեջ առաջինը լինելով», այլև ծավալի առումով, անշուշտ, երևույթ է հայ բառարանագրության մեջ, մանավանդ եթե առաջին հերթին նկատի ենք ունենում քրդերենի ընդգրկումը իբրև երկլեզվյան բառարանի զուգադրվող լեզու:

Ինչպես հեղինակներն են նշում, չլինելով քրդերենի մասնագետ, ի վիճակի են եղել ստեղծել իր տեսակի մեջ առաջինը լինելով, բավականին ուշագրավ և միանգամայն արժեքավոր մի գործնական բառարան, որն, անշուշտ, կարևոր է ոչ միայն հարևան երկու ժողովուրդների միջև ինչ-ինչ ընդհանրությունների և տարբերությունների ճանաչման առումով, այլև տվյալներ է մատուցում ցեղակցորեն, ընդհանուր հաշվով, իրար մոտ երկու լեզուների համեմատության և տիպաբանության համար:

Բառարանն ունի «Առաջաբան», որում կազմողներն անդրադառնում են մի կողմից՝ հայ-քրդական մշակութային և այլ կարգի առնչություններին, քրդերենին վերաբերող ձեռագրական նյութի գոյությանը, եղած նյութերի օգտագործման անհրաժեշտությանը, քրդերենի հնչյունական-բարբառային տարբերակվածությանը, մյուս կողմից՝ բառարանի կառուցվածքի, թարգմանելի որոշ բառահոգվածների գլխաբառերի գործածության հետ կապված տարբերություններին, ինչպես նաև քրդերենի լատինատառ գրանշանների հնչական կողմին և այլն:

Բառարանը կազմողների հաշվումներով՝ այն ընդգրկում է «շուրջ 34000 բառ (քրդերեն-հայերեն բաժինը՝ 25000, հայերեն-քրդերեն բաժինը՝ 9000)», - ըստ գրքի անոտացիայի, այնուհետև, «Բառարանի երկու բաժիններում հիմնականում ներկայացվում է քրդերենի կուրմանջի բարբառի բառապաշարը» (դեռ անցյալ դարի 60-ական թթ. կեսերին ռադիոյով լինում էին քրդերենի ժամի հաղորդումներ, որոնք միշտ վերջանում էին, եթե չեմ սխալվում, «Զամանէ կուրմանջի խլասբու» - «Քրդերենի ժամն ավարտվեց» եզրափակիչով):

Այս գիրքը բավականին տպավորիչ է նրանով, որ հայերենի ներկայիս բարբառների բառապաշարի շատ իրողություններ այս կամ այն կերպ առնչվում են կուրմանջի «լեզվի» հետ՝ իբրև միմյանցից, փոխազդեցության պայմաններում, անցած բառեր, արմատական ձևեր և այլն: Հենց նման միավորների զուգադրական քննությունն է, որ կարելի է կատարել՝ ցույց տալու երկու ժողովուրդների տևական առնչությունների պատմությունը նա՛ր և լեզվական տվյալների հիմունքով. հմմտ. *ոչխարանոց* – *koz* (եթե *ոչ* հետնալեզվայինի շնչեղացումով. բրբռ.՝ *քոզ*), *ոչխարի հոտ* – *col* (հայ. բրբռ.՝ բառասկզբի խուլի ձայնեղացմամբ՝ *ջոլ*. Մուշ, Ալշ.), *չորթան* – *çortan* (բրբռ. խուլի շնչեղացմամբ՝ *t > թ*. Մուշ, Ալշ.), *չորս-չորս* – *çare-çar* (հմմտ. բրբռ. *չարեկ* «մեկ քառորդ», օրինակ՝ «Նա քու մի չարեկը չարժե») և այլն, և որոնցից առաջինը կա հայերենի բարբառներում, և այն փոխառություն է քրդերենից, երկրորդը՝ փոխառյալ է քրդերենում՝ հայերենից, երրորդի դեպքում հարկ կա ըստ ամենայնի մտածելու երկու լեզուների համեմատական-տիպաբանական համընկնման կամ զուգադրիպության վերաբերյալ և այլն:

Այս և նման մի շարք հարցերի նկատառումով էլ, կարելի է կարծել, թե բառապաշարի մակարդակում ինչ կարևոր նյութ են տրամադրում կազմողները, որպիսով, բնականաբար, հնարավորություն է ընձեռվում երկու լեզուների տարբեր կարգի առնչությունների ուսումնասիրման համար:

Մասնավոր նկատառում ենք համարում այն, թե որքանով է նպատակային եղել բառահոդվածների գլխաբառերն սկսել փոքրատառով, այլև՝ ճիշտ է այն, որ բառահոդվածների վերջում դրվում է միջակետ, ոչ թե վերջակետ, և երբեմն նկատվում են վրիպումներ, մանավանդ գրանշանների նշանակման դեպքում: Բառարանը լույս է տեսել տեխնիկական օրինակելի հոգածությամբ:

«Ջահուկյանական ընթերցումներ» միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների ժողովածու, Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2017, 389 էջ: Գիրքը ՀՀ ԳԱԱ Հ. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի ամենամյա գիտաժողովի հերթական հատորն է, որում տեղ են գտել նույն տարվա հունիսի 15-16-ին կայացած զեկուցումների նյութերը: Հատորում ընդգրկված է երեք տասնյակից ավելի զեկուցում, որ ըստ թեմատիկայի կարելի է բաժանել մի քանի խմբի: